

صنعت گردشگری؛ فرهنگ، اقتصاد و امنیت

دکتر مهدی میرزاده کوهشاهی*

اشاره:

صنعت گردشگری از بخش‌های رو به رشد اقتصادی است که قابلیت‌های توسعه آن در ایران وجود دارد. رونق و پویایی این بخش می‌تواند کمک شایانی به تحقق اقتصاد مقاومتی کند، با این حال موانع متعددی فراروی توسعه این بخش نسبتاً مغفول در ایران قرار دارد. در این نوشتار با محور قرار دادن آغاز سال نو و مسافرت‌های نوروزی به مثابه دوره اوج گردشگری در کشور، مسائل و موانع فراروی رشد گردشگری در ایران مورد بررسی قرار گرفته است.

مقدمه

در سالیان اخیر با رشد طبقه متوسط، افزایش شمار خودروهای شخصی، بهبود وضعیت حمل و نقل عمومی (هوایی، ریلی، جاده‌ای و دریایی) و تغییر سبک زندگی شهروندان، تمایل به مسافرت در جامعه ایرانی به طور قابل مشاهده‌ای افزایش یافته است چنانکه آمارهای سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی ذی‌ربط نیز نشان‌دهنده چنین وضعیتی است. به دنبال این موضوع دولت و نهادهای مرتبط با صنعت گردشگری نیز در صددند از تمایل شهروندان برای مسافرت به مثابه فرصتی برای رونق اقتصادی، افزایش اشتغال و کسب سود بهره‌جویند و در این راستا برنامه‌های مختلفی را در دستور کار قرار داده‌اند. با این حال برنامه‌های مذکور نتوانسته‌اند آنگونه که باید به مثابه یک مشوق و عامل پیش‌ران، به رونق بخش گردشگری منجر شود و گردشگری همچنان وضعیتی سنتی، غیربرنامه‌ریزی شده و خودسامانی دارد و اثرات مثبت آن که عمدتاً در بخش اقتصادی مشهود است به فصول زمانی مشخص و مقاصد گردشگری معینی اختصاص دارد.

با توجه به تنوع جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و تاریخی کشور از یک سو و برنامه دولت یازدهم در تنوع‌بخشی به اقتصاد کشور و بهبود مناسبات با سایر کشورها، بسیاری از فعالان بخش گردشگری بر این باورند که تا پایان کار دولت فعلی تحولی در صنعت گردشگری کشور رخ خواهد داد. از این رو این نوشتار با بررسی وضعیت گردشگری کشور در آغاز سال نو به مثابه موسم اوج مسافرت‌ها در ایران، در پی آن است که برنامه‌ریزی‌ها، زیرساخت‌ها و چالش‌های رونق بخش گردشگری در کشور را مورد کنکاش قرار دهد.

در میان ملل مختلف با توجه به شرایط اقلیمی، مناسبت‌های فرهنگی - آیینی و تقویم آموزشی میزان تمایل به مسافرت و گردش در مناطق داخلی و خارجی متغیر است. از همین رو در مطالعات و مناسبات گردشگری، تقویم گردشگری و سیاحت آنان به دو دوره زمانی یعنی فصل اوج مسافرت‌ها و فصل رکود مسافرت‌ها تقسیم می‌شود. هر چند در این میان برخی حد وسطی نیز در نظر گرفته و آن زمانی است که نه فصل اوج رونق گردشگری است و نه موسم رکود آن. برای ایرانیان می‌توان چند دوره زمانی را مشخص کرد که غالب شهروندان به قصد گردش و مسافرت سکونتگاه خود را ترک می‌کنند. آغاز سال نو خورشیدی، پایان امتحانات مدارس و دانشگاه‌ها، پایان فصل تابستان و در برخی از سال‌ها زمان مناسبت‌های مذهبی مانند اعیاد فطر، قربان و غدیر که بر تقویم قمری بنیاد یافته، موسم اوج مسافرت ایرانیان است. در این میان تعطیلات آغاز سال نو و عید نوروز از اهمیتی ویژه برخوردار است و بدون شک اوج مسافرت‌های سیاحتی و زیارتی ایرانیان موسم چند هفته‌ای تعطیلات سال نو است.

صنعت گردشگری و جایگاه ایران

بر اساس گزارش سالانه «شورای جهانی سفر و گردشگری»^۱ درباره اثرات اقتصادی صنعت گردشگری^۲، که هر ساله در ماه آوریل (فروردین) منتشر می‌شود، با لحاظ کردن اثرات گسترده‌تر این صنعت از جمله نقش غیر مستقیم آن، سهم کل (مستقیم و غیر مستقیم) گردشگری در اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۵، ۷/۲ تریلیون دلار بوده که نزدیک به ۱۰ درصد از کل تولید ناخالص داخلی جهان را تشکیل می‌دهد. همچنین در سال گذشته میلادی ۲/۵ میلیون شغل جدید به طور مستقیم و ۷/۲ میلیون شغل در کل در این بخش ایجاد شده که تعداد کل مشاغل مستقیم در این بخش را به ۱۰۸ میلیون رسانده است. صنعت گردشگری طی سال ۲۰۱۵ همچنین از ۲۸۴ میلیون شغل حمایت کرده است. به بیانی دیگر از هر ۱۱ شغل جهان، یک شغل مربوط به بخش سفر و گردشگری بوده است. رشد گردشگری و سهم آن در اقتصاد جهانی در حالی رخ داد که سال ۲۰۱۵ سال ناامنی هم از نظر مخاطرات تروریستی و هم از نظر بیماری‌های همه‌گیری مانند مرس برای بسیاری از مقاصد گردشگری در عرصه بین‌المللی از جمله مصر، فرانسه، اندونزی، کنیا، نیجریه، تایلند، تونس، ترکیه، کره جنوبی و روسیه بود. پیش‌بینی‌ها برای سال ۲۰۱۶ نیز حکایت از رشد قابل قبول و ۳ درصدی گردشگری و سفر در مقیاس جهانی دارد. این رشد برای ششمین سال متوالی بیشتر از رشد اقتصادی جهان خواهد بود.

در این میان پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که گردشگری در خاورمیانه و بسیاری از کشورهای در حال توسعه، روند رو به رشدی را طی خواهد کرد. به موازات آن در ایران نیز این رشد در مقایسه با قابلیت‌های کشور هر چند کند اما ادامه خواهد داشت. در زمینه صادرات گردشگری یعنی گردشگرانی که وارد کشور می‌شوند ایران در سال ۲۰۱۶ پس از رشد ۱۲/۸ درصدی در سال گذشته (البته این رشد در برخی سال‌های مانند سال ۲۰۱۲ منفی ۴۹/۹ درصد بوده) با رشد ۲/۳ درصدی، کشورهای اردن، اسرائیل، ترکیه و مصر را پشت سر گذاشته و بعد از عمان، لبنان و حتی پاکستان، در جهان در جایگاه ۱۱۰ قرار می‌گیرد. در زمینه جایگاه گردشگری در تولید ناخالص ملی نیز کشورمان با رشدی نزدیک به ۶ درصد در منطقه، با جایگاه ۱۷ جهانی، بعد از عمان، کشورهایمان اردن، ترکیه، لبنان و عربستان، پاکستان، اسرائیل و مصر را پشت سر می‌گذارد. همچنین از نظر سهم سفر و گردشگری در کل اشتغال، ایران با قرار گرفتن در جایگاه ۱۸ جهانی و با رشد ۳/۸ درصدی که بالاتر از میانگین جهان و خاورمیانه است،

عربستان، اردن، اسرائیل، مصر و ترکیه را پشت خواهد گذاشت. از نظر شاخص سرمایه‌گذاری در زمینه گردشگری و مسافرت با رشد ۵/۶، رتبه ۶۳ در دنیا را خواهد داشت، هر چند در منطقه جایگاه سوم را دارد.

جدول (۱): وضعیت گردشگری ایران از نگاه شورای جهانی سفر و گردشگری

موضوع	میزان رشد	جایگاه جهانی
صادرات گردشگر	۲/۳ درصد	۱۱۰
گردشگری در تولید ناخالص ملی	۶ درصد	۱۷
سرمایه‌گذاری در زمینه گردشگری و مسافرت	۵/۶ درصد	۶۳
سهم سفر و گردشگری در کل اشتغال	۳/۸ درصد	۱۸

نکته در خور توجه آنکه با توجه به امنیت ایران نسبت به ممالک همجوار مانند ترکیه و همچنین ناامنی در برخی مقاصد گردشگری ایرانیان از جمله کشورهای اروپایی، انتظار می‌رود در سال آینده شاهد رشد گردشگری و مسافرت گسترده‌تر در کشور باشیم. از سوی دیگر با توجه به ارزش دلار در برابر سایر ارزها، ایالات متحده آمریکا و برخی مقاصد دیگر گردشگری مانند هنگ کنگ، قطر، عربستان سعودی و امارات متحده عربی که واحد پول آنها به دلار وابسته است، همچنان جزو مقاصد گردشگری پرهزینه و گران خواهند بود و این مزیتی نسبی برای ایران است چرا که به دلیل ارزش بالای دلار نسبت به ریال، ایران در شمار مقاصد گردشگری ارزان است که مسافرت به آن

رفع برخی تحریم‌ها سبب شده ایران در زمینه جذب گردشگر خارجی با محدودیت‌هایی مواجه باشد. موارد مذکور سبب شده ایران نتواند به نحو مطلوبی از قابلیت‌های گردشگری خود استفاده کند و حتی در زمینه‌هایی مانند گردشگری سلامت که در سال‌های اخیر رشد قابل توجهی داشت، اینک کشورهایمانند ترکیه با توسعه زیرساخت‌ها و جذب پزشکان علاوه بر جذب گردشگران و بیماران کشورهای منطقه که پیش از این عمدتاً به ایران می‌آمدند، با مشوق‌ها و تبلیغات گسترده تلوویزیونی جذب بیماران ایرانی را نیز در دستور کار قرار دهند.

گردشگری داخلی، امنیت اقتصادی و تحقق اقتصاد مقاومتی

اگر چه جذب گردشگران خارجی می‌تواند نقش موثری در رشد اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی در کشور داشته باشد با این حال به دلیل برخی محدودیت‌ها و تضادهای فرهنگی از یک سو و اختلافات و تقابل‌های سیاسی از سوی دیگر نمی‌توان با اطمینان درباره آینده جذب گردشگر خارجی و چشم‌انداز آن در کشور امیدوار بود، هر چند مراکز بین‌المللی فعال در زمینه گردشگری در این زمینه تاحدی خوشبین هستند. این در حالی است که در راستای ایجاد فرصت‌های اقتصادی پایدارتر، بهبود امنیت اقتصادی و تحقق اقتصاد مقاومتی تلاش برای رونق گردشگری داخلی اهمیت می‌یابد. در این بخش از گردشگری نیز زیرساخت‌های لازم مانند مراکز اقامتی، زیرساخت‌های حمل و نقل و نیروی انسانی به ویژه در بخش راهنمایان تور باید تقویت شوند. همچنین باید ضمن تقویت تبلیغات برای شناسایی جاذبه‌های گردشگری و فرصت‌های اقتصادی موجود در بخش گردشگری به شهروندان و سرمایه‌گذاران داخلی، بخش خصوصی انگیزه لازم برای سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری را پیدا کند. بدیهی است برای حصول این مهم، تغییر در برخی قوانین و مقررات به ویژه در زمینه اعطای مجوزهای قانونی و تسهیلات اقتصادی و سرمایه‌گذاری‌های پیشران دولتی که منجر به تأمین زیرساخت‌های اولیه مانند آب، برق و ارتباطات می‌شود، اهمیتی بنیادین دارد. با رشد گردشگری داخلی از یک سو گردش مالی بخش گردشگری و به دنبال آن فرصت‌های اقتصادی و شغلی افزایش می‌یابد و از سوی دیگر از خروج بی‌رویه ارز از کشور جلوگیری خواهد شد. در چنین وضعیتی بخش گردشگری حتی در زمان عدم اقبال گردشگران خارجی یا تحریم‌های اقتصادی می‌تواند پویایی خود را حفظ کرده و به رونق اقتصاد ملی کمک کند. با آنکه آمار دقیق و به روزی از میزان مسافرت‌های ایرانیان وجود

برای بسیاری از طبقات متوسط و پایین غربی و شهروندان کشورهای در حال توسعه و کشورهای منطقه، مقرون به صرفه است. هر چند در این زمینه مزیت‌ها و محدودیت‌های دیگری نیز وجود دارد. ایران کشوری با چندین هزار سال سابقه تمدنی و فرهنگی و دارای آثار باستانی، بناهایی تاریخی و آداب، سنن و به طور کلی جغرافیای فرهنگی متکثر و همچنین دارای جاذبه‌های مختلف طبیعی، تنوع آب و هوایی و جاذبه‌های بوم‌گردی فراوانی است. پیشرفت‌های پزشکی نیز از جمله موضوعاتی است که می‌تواند سبب رونق گردشگری سلامت در کشور شود.

از سوی دیگر ایران در شمار کشورهای است که سرمایه‌گذاری‌های ناچیزی در بخش گردشگری و زیرساخت‌های آن صورت گرفته و از این رو بسیاری از زیرساخت‌های اولیه برای معرفی جاذبه‌های کشور به گردشگران و جذب آنها مانند تبلیغات روزآمد، زیرساخت‌های حمل و نقل مناسب، مراکز اقامتی کافی و راهنمایان کارآموده با مشکلات جدی روبرو است. این در حالی است که در برخی مناطق مرزی احتمال برخی تهدیدات امنیتی برای گردشگران دور از انتظار نیست. از سوی دیگر مسئولان ناگزیرند برای پاسداری از ارزش‌های مقدس فرهنگی و دینی محدودیت‌هایی را بر گردشگران خارجی اعمال کنند. به همین دلیل تنها برخی گونه‌های گردشگری در کشور امکان توسعه دارند و غالب گردشگران خارجی را افراد کهنسال یا بوم‌گران و اکوتوریست‌ها یا جوانانی که در پی شناخت فرهنگ ایرانند، تشکیل می‌دهند. همچنین استمرار تبلیغات نادرست رسانه‌ها، شخصیت‌ها و محافل ضدایرانی، تداوم امنیتی کردن ایران در عرصه بین‌المللی و عدم

ندارد اما در آخرین سرشماری رسمی از میان بیش از ۲۰ میلیون و ۵۷۰ هزار خانوار ایرانی، ۱۱ میلیون و ۱۲۱ هزار و ۹۹۵ خانوار در یک فصل به سفر رفته‌اند و تقریباً ۹ میلیون و ۴۴۸ هزار خانوار مسافرتی نداشته‌اند. همچنین در همان فصل ۵۰ میلیون و ۲۳۷ هزار و ۲۴۳ سفر داخلی صورت گرفته که در مقایسه با ۴۹۵ هزار و ۵۵۶ سفر خارجی قابل توجه است، هر چند هزینه‌های سفرهای داخلی و خارجی با یکدیگر متفاوت است. اقبال به سفرهای داخلی و فراوانی غیر قابل مقایسه آن با سفرهای خارجی از یک سو و استمرار آن عاملی است که سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری با هدف جذب گردشگران داخلی را توجیه‌پذیر می‌کند. این موضوع به همراه مزیت‌های جذب گردشگر خارجی سبب شده دولت تلاش در خور توجهی برای رونق بخش گردشگری انجام دهد. در این راستا در سال ۹۴ بیش از ۸۰۰ میلیارد تومان برای تکمیل ۴۸ پروژه اقامتی به خصوص هتل‌های سه، چهار و پنج ستاره از صندوق توسعه ملی با نرخ سود ۱۴ درصد اختصاص داده شد. این در حالی است که بیش از ۹۵۰ پروژه توسط بخش خصوصی با اعتباری بالغ بر ۳۰ هزار میلیارد تومان در دست اقدام است که ۳۰۰ مورد آن به ساخت هتل با گریدهای مختلف مربوط می‌شود که می‌تواند زیرساخت‌های اقامتی مناسب‌تری برای گردشگران فراهم کرده و فرصت‌های جدید شغلی ایجاد کند. همچنین رشته‌های مختلف مرتبط با تربیت کادر گردشگری توسعه یافته تا از این طریق نیروی انسانی متخصص برای ورود به بازار گردشگری آمده شود.

سال نو و اوج رونق گردشگری

همانگونه که بیان شد در آغازین روزهای سال نو بیشترین اقبال به مسافرت و گردشگری در ایران وجود دارد و آمارهای مراکز رسمی نشان می‌دهد شمار گردشگران نوروزی در سالیان اخیر همواره رو به رشد بوده است. بر اساس اعلام مراکز ذی‌ربط بر مبنای دو پایه آماری «نفر شب اقامت» و «بازدید از مراکز تفریحی، گردشگری، تاریخی، فرهنگی، زیارتی» در مجموع از ۲۸ اسفند تا ۱۴ فروردین، با افزایش ۱۰ درصدی اقامت گردشگران نسبت به سال گذشته، آمار اقامت‌ها به بیش از ۶۲ میلیون نفر شب اقامت رسید همچنین برآوردهای سازمان میراث فرهنگی و گردشگری نشان می‌دهد در این دوره بیش از ۱۰۰ میلیون نفر از مراکز تفریحی، گردشگری، تاریخی، فرهنگی، زیارتی بازدید کرده‌اند. از آمار سفرهای خارجی نیز آمار دقیقی ارائه نشده اما به طور کلی پروازهای خروجی ۱۰ درصد کاهش و در مقابل پروازهای داخلی ۹ درصد رشد داشته‌اند.

از نظر وضعیت اسکان گردشگران و مسافران نیز در کل کشور ۴۱ میلیون نفر- شب اقامت در این تعطیلات عید در واحدهای رسمی اقامتی سراسر کشور به ثبت رسیده است. از این تعداد ۱۴ درصد یعنی سه میلیون و ۸۲۵ هزار نفر از اقامت مسافران در اماکن مربوط به وزارت آموزش و پرورش شامل مدارس، خانه‌های معلم و مهمان‌سراها این وزارت‌خانه اقامت یافته‌اند. از نظر مقاصد گردشگری نیز استان‌های مازندران، خراسان رضوی، گیلان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، یزد، اصفهان و فارس به ترتیب در این مدت میزبان بیشترین تعداد گردشگران نوروزی بودند. همچنین شهرهای مشهد، کیش و قشم همانند سال‌های گذشته در اولویت انتخاب متقاضیان تورهایی گردشگری نوروزی قرار داشتند. مهمترین جاذبه مشهد زیارت بارگاه امام رضا «ع» و در کنار آن سایر آثار فرهنگی و تاریخی این شهر و عامل اقبال به دو جزیره کیش و قشم، هوای مطبوع و بهاری، جاذبه‌های تجاری و بازارهای ارزان و در نهایت تنوع تفریحاتی مانند پیاده‌روی، شنا، کنسرت، غذاهای محلی و... است. پس از این سه شهر شهرهای شمالی و جنوبی به دلیل جاذبه‌های اقلیمی و طبیعی و شهرهای تاریخی بیشترین اقبال را داشته‌اند. از همین رو آمارها نشان می‌دهد بازدید از اماکن تاریخی و فرهنگی در تعطیلات نوروز امسال با رشد ۱۷۰ درصدی همراه بوده است. نکته درخور توجه عدم تناسب در پخش گردشگران در استان‌ها و شهرهای مختلف است. همچنین در درون استان‌ها نیز اماکن و مناطق خاصی بیشترین بازدیدکننده را داشته است که این امر ضرورت توجه به تأمین زیرساخت‌ها در مقاصد گردشگری را بیش از پیش آشکار می‌سازد.

جدول (۲): مناطق دارای بیشترین بازدید کننده در استان های مختلف

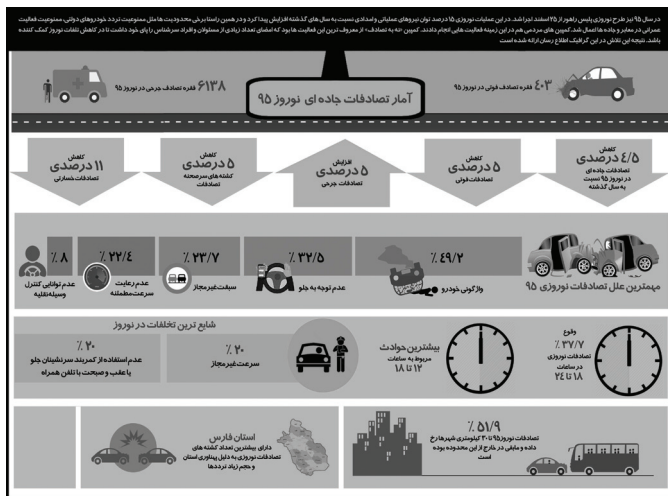
استان	مراکز و مقاصد پر بازدید
خراسان رضوی	بارگاه امام رضا (ع)
ایلام	شهرستان مهران تنگه های کافرین و رازیان، بهرام چوبین
گیلان	سواحل و قلعه رودخان
هرمزگان	منطقه حفاظت شده گنو و جنگل های حرا، بارگاه امامزاده سید سلطان محمد
فارس	حرم مطهر شاه چراغ، آرامگاه حافظ، تخت جمشید، آرامگاه سعدی
آذربایجان شرقی	کلیسای سنت استپانوس، رصدخانه مراغه و موزه آذربایجان
آذربایجان غربی	کاخ موزه باخچه جوغ، غار آبی سهولان، مجموعه تخت سلیمان، مسجد مطلب خان و مجموعه تاریخی دژ بسطام.
اصفهان	میدان امام (ره) و مجموعه جهانی باغ فین کاشان
تهران	برج میلاد، پل طبیعت، پارک آب و آتش، بوستان ولایت
کرمان	موزه گنجعلی خان و باغ شاهزاده ماهان
زنجان	گنبدسلطانیه
سیستان و بلوچستان	مناطق ساحلی چابهار و کنارک
بوشهر	گناوه، سواحل دریا و آثار تاریخی

بوده است به طوری که شمار بازدید کنندگان مراکز فرهنگی - مذهبی با رشد ۴۷ درصدی، ۶۷ میلیون نفر بوده است.

یکی از جاذبه هایی که مورد اقبال گردشگران مختلف قرار گرفته بود، چشمه های آبگرم بود که نقش مهمی در رونق گردشگری سلامت دارد. این چشمه ها در همه مراکز اگر چه بیشترین بازدید کنندگان را نداشت اما در شمار مراکزی بودند که بیشترین بازدید گردشگران را جذب کردند، اگر چه از نظر زیرساخت های رفاهی لازم برای جذب گردشگر، وضعیت در خور توجهی ندارند. این در حالی است که این چشمه ها می تواند علاوه بر گردشگران داخلی، گردشگران خارجی را نیز جذب کند.

رونق سفرهای داخلی در حالی بود که مسافرت های نوروزی ایرانیان به خارج از کشور در تعطیلات نوروزی ۱۳۹۵ کاهش چشمگیری داشت. معمولاً کشورهای ترکیه، امارات متحده عربی، ارمنستان، گرجستان و عراق از مقاصد گردشگران ایرانی در ایام نوروز است اما بر اساس اعلام مسئولان گردشگری کشور در نوروز ۱۳۹۵ میزان اقبال ایرانیان به امارات متحده عربی و ترکیه کاهش محسوسی داشت از همین رو میزان پروازها به امارات ۱۸ درصد و پروازها به ترکیه با ۱۰ درصد کاهش روبه رو شد. مسائل امنیتی و تحولات سیاسی نقش مهمی در کاهش اقبال به این دو کشور داشت که در این میان «کمپین مردمی تحریم سفر به ترکیه و امارات» به مثابه کشورهای حامی تروریسم و داعش نقش مؤثری در این زمینه داشته است. کاهش قیمت هتل ها و پروازها و مشوق های آژانس ها نیز نتوانست در تعطیلات عید باعث رونق سابق سفر به این دو کشور شود. در این میان کشورهای گرجستان و عراق نسبت به سال گذشته میزان شمار بیشتری از ایرانیان بودند. سفر بدون ویزا به گرجستان سبب شد، تعداد گردشگران ایرانی وارد شده به این کشور حدود ۴۰ تا ۵۰ درصد افزایش یابد. همچنین سفر به عراق هم حدود ۲۰ درصد افزایش داشت.

همانطور که در جدول (۲) نیز دیده می شود گردشگری فرهنگی و بازدید از آثار فرهنگی و تاریخی مورد توجه بسیاری از گردشگران بوده است. گردشگران نوروزی از ۱۹ اثر و محوطه جهانی موجود در ایران، بازدید مناسبی انجام داده اند. در این میان بیشترین بازدید از محوطه جهانی تخت جمشید صورت گرفته است و پایگاه های تاریخی مانند «باغ ارم»، «کاخ گلستان»، «پاسارگاد»، «میدان نقش جهان»، «باغ چهلستون»، «شوش»، «شهر سوخته» و «سازه های آبی شوشتر» به ترتیب در رتبه های بعدی قرار داشته اند. علاوه بر مراکز تاریخی مراکز مذهبی نیز مورد توجه گردشگران و بازدید کنندگان

امنیت و رونق گردشگری

موضوع امنیت گردشگری طیف وسیعی از مسائل از امنیت سرمایه گذاری در بخش گردشگری، فقدان ناامنی انسانی و تروریسم، دزدی، راهزنی، امنیت جاده‌ها و وسایل حمل و نقل و امنیت زیرساخت‌های اقامتی و ابنیه و در نهایت احساس امنیت را در بر می‌گیرد. یکی از مسائل مهم در بخش گردشگری که می‌توان از آن به مثابه موتور محرکه بخش گردشگری نام برد، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به ویژه سرمایه‌گذاری خارجی در این بخش است. در ایران به دلیل تبلیغات نادرست رسانه‌ها و سیاستمداران خارجی از یک سو و برخی محدودیت‌ها و قوانین داخلی از سوی دیگر به رغم اشتیاق اولیه برخی سرمایه‌داران، در نهایت امکان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به ویژه سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت گردشگری کم است و تلقی سرمایه‌داران این است که تغییرات سیاسی و تغییر دائم قوانین و مقررات امنیت سرمایه‌گذاری آنها را به مخاطره می‌افکند. در زمینه امنیت جانی در مسائلی مانند تروریسم، ایران نسبت به کشورهای منطقه از وضع مناسبی برخوردار است و تنها در برخی مناطق مرزی امکان ناامنی و شرارت از سوی برخی گروه‌ها در سطح بسیار محدود وجود دارد. با این حال ایران در مقایسه با همسایگان و حتی کشورهایی مانند ترکیه و بسیاری از مقاصد گردشگری جهانی، کشوری امن محسوب می‌شود. یکی از دلایلی که منجر به کاهش سفر ایرانیان به ترکیه در تعطیلات نوروزی شد، حملات تروریستی به مقاصد گردشگری در این کشور بود به گونه‌ای که امنیت و احساس امنیت را از بسیاری از گردشگران سلب کرد و همین امر سبب لغو سفر بسیاری از ایرانیان به ترکیه نیز شد. با این حال مسائلی مانند دزدی اموال و کیف‌چاپی در کشور کمابیش وجود دارد اگرچه ایمنی سفرها مهم‌ترین مسئله موجود در زمینه مسافرت و گردشگری کشور است. جاده‌های نایمن، وسایل حمل و نقل فرسوده و فرهنگ نامناسب رانندگی عواملی است که هر ساله جان چند هزار نفر را در ایران می‌گیرد. در روزهای آغاز سال نزدیک به ۱۱۰۰ نفر جان خو را در تصادفات از دست دادند و شمار زیادی مجروح و مصدوم شدند. در میزان تلفات نیز استان‌های فارس، اصفهان، خراسان رضوی، آذربایجان شرقی و خوزستان در صدر قرار داشته‌اند. خستگی و فرهنگ نامناسب رانندگی، کیفیت راه‌ها، وضعیت اقلیمی و وسایل نقلیه از مهم‌ترین دلایل تصادفات بود و خودروهای سبک شخصی و در رأس آنها پراید مهم‌ترین عامل تصادف بودند. از نظر مکانی ۵۱/۹ درصد تصادفات نوروز تا ۳۰ کیلومتری شهرها رخ داده است که این امر نشان می‌دهد فقدان دقت کافی در زمانی که افراد تصور می‌کنند به مقصد رسیده‌اند، عاملی مهم در بروز ناامنی در جاده‌ها است.

فراغ از تلفات بالای جاده‌ای موضوعی که هر ساله اثر مثبتی بر امنیت مسافرت و گردشگری دارد، نظارت دستگاه‌های انتظامی،

راهنمایی و رانندگی و اقدامات جمعیت هلال احمر است. این سازمان در تعطیلات نوروز به ۵ میلیون نفر خدمات ارائه کرده است. در این مدت ۲ هزار و ۱۰۰ پایگاه وزارت بهداشت، درمان و امور پزشکی نیز در سراسر کشور به ارائه خدمات پرداختند.

نتیجه‌گیری

گردشگری از جمله بخش‌هایی است که در سالیان اخیر جایگاه رو به رشدی را در اقتصاد کشورها، تولید ناخالص داخلی و ایجاد فرصت‌های شغلی داشته است. در ایران بخش گردشگری اگر چه صنعت و فعالیتی رو به رشد است اما همچنان از مشکلات عمده‌ای مانند فقدان زیرساخت‌های لازم، نیروی انسانی متخصص و سرمایه کافی رنج می‌برد. این مشکلات اگر چه در طول سال قابل مشاهده‌اند اما در فصول اوج گردشگری با وضوح بیشتری خود را نشان می‌دهند. این در حالی است که فصول اوج گردشگری پتانسیل نهفته در این بخش برای پویایی اقتصاد و ایجاد اشتغال را نیز نشان می‌دهد. مروری بر آمارهای گردشگری در تعطیلات نوروزی حکایت از آن دارد که میزان تمایل شهروندان به مسافرت، نسبت به سال‌های گذشته افزایش یافته است و این عاملی است که می‌تواند نویدبخش رونق این صنعت در کشور باشد. با این حال برای رونق این بخش که از مصادیق تحقق اقتصاد مقاومتی است، باید در امکانات اولیه‌ای مانند شبکه ارتباطات و حمل و نقل، سرمایه‌گذاری‌های پیشران در آب، برق و مخابرات و قوانین و مقررات گردشگری تغییرات مثبتی صورت گیرد تا علاوه بر ارائه خدمات به گردشگران داخلی بتوان از ظرفیت‌های کشور در جهت جذب گردشگر خارجی و ارزآوری بهره برد.

